Róið eins langt eftir fiskinum og roðinu

Um norræna vefnaðarlist

Listvefnaður nú á dögum er orðinn svo frábrugðinn þeim er maður hafði fyrir barnsaugum sínum, að líkja má við efnisbyltingu höggmyndarlistarinnar, er notar nú auk marmara og kopars, þræði, eirvíra, krossvið, trédrumba, steinsteypu, kaðla múrsteina og nagla, meira en hin fornu efni, er notuð voru meðan þau verk urðu einkum til í steinsmiðjum, eða tjávöruverkstæðum, ef frá er skilinn brenndur leir og góðir málmar.

Norfænar konur hafa lengi saumað og ofið úr sér augun, og listfengi þeirra var mikil allt þar til áteiknaðar myndir og úttaldar úr mynsturfabrikkum meginlandsins náðu svo til allri stjórn á þessum annars frumlegu konum, og „Blái drengurinn og Hallarfrúin með vöggguna" voru komnar í annað hvert hús þar sem eftir voru einhver augu.

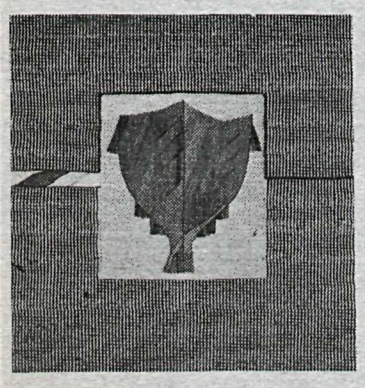
Rósabeðin í stofupúðum á hundruðum heimila eru til vitnis um það, ásamt öllum klukkustrengjunum.

Stórsýning á hannyrðum.

NORDISK TEXTILTRIENNAL 1979-80 opnaði fyrir rúmu ári í Gautaborg og fór þaðan til Kaupmannahafnar, svo til Helsinki, Oslo, Þórshafnar og nú er hún í Reykjavík, þar sem hún, sbr. sýningarskrá, stendur til 4. maí næstkomandi.

Norræna veflistarsýningin var stofnuð árið 1976, og er hugsuð sem farandsýning og er ætlað að greina frá því sem efst er á baugi í vefnaði, tauverkum, og öðru er gjört er úr bandi, tuskum, eða efnum.

Ef sýning þessi er borin saman við seinustu sýningu, hefur ekki orðið mjög ör þróun á þessum árum, nema ef það væri í sjálfri handvinnunni, því þarna er að finna myndir er ofboðsleg vinna liggur í, svo jaðrar við að listamaðurinn gefi úr sér bæði augun. Aðrar myndir hafa að baki aðrar og öðruvísi vinnustundir, þar sem meira hefur verið lagt upp úr hönnun, eða teikningu en saumaskap og vefnaði. Og fjölbreytnin er mikil, þrátt fyrir að það séu tiltölulega fáar myndir sem hrófla við áður kunnum stefnum þessa listafólks. Vil ég þar nefna „Heysátu" **Maisa Turuen-Wiklund**, sem þó minnir kannski um of á Mackie Winsor, eða minimalisma, til að gefa henni hæstu einkunn fyrir frumleika, en þetta er svo indælt listaverk og haglega gjört, að það angar af sumri. Afamynd **Ingalill Gullers**, kallar líka fram eitthvað sömu ættar. Og þá má ekki gleyma „fuglahræðum" **Inghild Karlsen**, sem bæði bera í sér ógn brúðunnar og seiðkvenna Shakespeares, og einhvern sjaldgæfan gáska.

Skjaldarmerki Ásgerðar Búadóttur

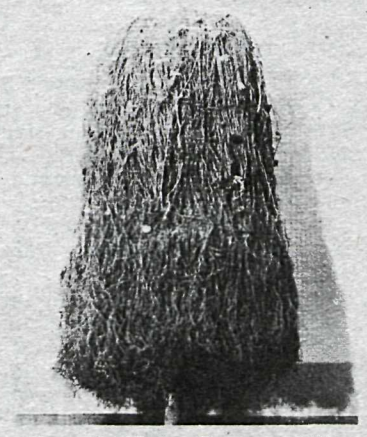
Ég veit ekki hvort viðeigandi er hér að bera lof á íslenskar myndir, því til þess eru oftar tækifæri, en verk Ásgerðar Búadóttur eru að verða mikil stílvopn fyrir vefnaðarlistina.

Hvað er norrænn vefnaður?

Það vakti vonbrigði að aðeins ein mynd skyldi vera frá Færeyjum, en þar er sams konar fé og á Íslandi, og færeyska myndin er ekki á nógu góðum stað, því hún þarf fjarlægð.

Jónas Guðmundsson

MYNDLIST

Heysáta Maisa Turunen Wiklund.

Ein hugsun læðist að manni á vefnaðarsýningunni á Kjarvalsstöðum, og hafði reyndar fylgt vefnaðarsýningum um dálítið lengra skeið, en það er hin afmarkaða staða listgreinarinnar.

Veggtjöld voru áður hluti af húsbúnaði, svipað og miðstöðvar í húsum núna, en veggtjöld þeirra er meira máttu sín voru auðvitað ábúðarfyllri en hinna — „Skrjáfaði í skarlatstjöldum, skulfu kögur huldum völdum" yrkir Einar Benediktsson. (Vonandi rétt eftir haft). Forn vefnaður, eins og hann er sýndur í bókum og söfnum, virðist greinast í tvo meginþætti mynstur og myndasögur.

Við greinum bæði þessi form á norrænu veflistarsýningunni. Myndin „Soweto" eftir **Kjell Mardon Gunnvaldsen**, er nútímautgáfa af fornum pólitískum sögum í myndvefnaði. „Aamurusko" **Irja Mikkola** er af mynsturættinni (Dæmi af handahófi).

Þó á hin forna greining ekki alfarið við lengur, að því er virðist. Sum verkanna væri t.d. auðveldara að mála með olíu eða vatnslit. Vefnaðarlistin er þá komin út úr veflistinni inn í málninguna, ef þannig má orða það, og maður spyr sig í hjartans einlægni, hvernig á að varð veita heysátuna hennar Maisa? Á að ryksuga hana og hella í hana eitri daglega til að drepa möl? Mætti gera hana úr kopar?

Þannig spyr maður sig. Því það er nefnilega talsvert atriði að taumyndun og garnmyndum, sé haldið utanvið önnur myndlistarsvið. Eiginleikar efnisins verða að njóta sín í hverju verki, eiga þar einir heima.

Við getum t.d. nefnt sumar af höggmyndum Sigurjóns Ólafssonar. Hann heggur prófessor í stein. Steinninn verður yndislegt verk, er ber í sér persónu fyrirmyndarinnar, en er samt áfram steinn í brimsöng í fjöru, eða ruðningi í jökulöldu. Margar trjámyndir Sigurjóns eru áfram rekaviður, þótt sporjárn og skaraxir hafi komist í tréð.

Stormur Jette Brönnum

Þannig á myndvefnaður og annar vefnaður líka að vera, eða halda sig. Efni og andi eiga að sameinast. Það er að minnsta kosti óþarfi að vera að prjóna olíumálverk, meðan nóg er af málningu í landinu. Konur með augu og fingur úr gulli eiga að gera annað, líka menn, sem fást við hannyrðir og vefnað.

Annað er svo hitt, að næst væri gaman að fá hugmyndir um það, hvernig svona vefjarlist er ætluð heimilunum. Á að ganga á svona fínum teppum? Þola þau mikið ljós? En ég spyr af því að það virðist einfaldasti hlutur í heimi að skilja það, að venjulegar myndir eiga að vera uppi á vegg, og það væri vel þegið ef ábendingar kæmu um það hvernig skarlatstjöldin á að nota í algengum íbúðum, en ekki er sagt eitt orð um það lengur og eigum við þó orð eins og veggteppi, gólfteppi, rúmteppi og gluggatjöld.

Hvar á að hafa teppi?

Í fátæktarbælum Suður-Ameríku hefi ég séð herbergjaskipan ákvarðaða með dúkum og teppum, og reyndar sums staðar á Ítalíu líka. Ofurlítil leiðsögn um varðveislu og not væri vel þegin, ef almenningi er þessi list ætluð til heimilisnota og brúks.

Auðvitað gera allir sér grein fyrir því, að vefnaður, ofinn fyrir sýningar, sérstaklega, lýtur dálítið öðrum lögmálum en heimilisþorsta fyrir myndlistarverk. Sagt var í Vesturbænum, að maður ætti að éta roðið af fiskinum, einfaldlega af því að róið var eins langt eftir roðinu og fiskinum. Þannig greining eftir notagildi virðist eiga við um myndvefnað, eða getur gert það. Efitt virðist t.d. að koma fyrir regnbogateppinu stóra hennar Yosi Anaya nema í brunastöð þar sem eru turnar fyrir slöngur (13 metra langt), en til mikils yndisauka er það óneitanlega á sýningu.

Jónas Guðmundsson.

Ein úr fuglahræðufjölskyldunni frá Inghild Karlsen.

Minning
Helgi Ingvarsson
fyrrverandi yfirlæknir á Vífilsstöðum

Helgi Ingvarsson, fyrrverandi yfirlæknir á Vífilsstöðum, er látinn, 83 ára að aldri.

Ungur gerðist hann aðstoðarlæknir við Heilsuhælið á Vífilsstöðum árið 1922, en yfirlæknir var hann þar frá 1939 til 1967, þegar hann lét af störfum vegna aldurs. Var starfstími hans á Vífilsstöðum samtals orðinn 45 ár.

Á þessu tímabili og þá sérstaklega síðari árin náðist mikill árangur í lækningum berklaveikinnar með tilkomu nýrra lyfja, sem ullu gjörbreytingu í þessum efnum. Óskin margþráða, sem allir biðu eftir, var orðin að veruleika.

Helgi Ingvarsson var gæfumaður í öllum sínum störfum, hann var vinsæll og hafði virðingu allra. Óskir hans og athafnir beindust allar í þá átt að verða öðrum að liði.

Þegar litið er yfir farinn veg og framfarir í heilbrigðismálum hér á landi, mun þess lengi verða minnst, hve stóran hlut Helgi Ingvarsson átti í þeim efnum.

Í lok heimsstyrjaldarinnar hafði Helgi forystu um endurnýjun og uppbyggingu húsnæðis á Vífilsstöðum, en þá kreppti mjög að um húsrými fyrir sjúklinga og starfsfólk. Þá voru á skömmum tíma reistar sex nýjar byggingar auk ýmissa breytinga og endurbóta á eldra húsnæði. Þá var vinnudagur Helga oft æði langur, þegar hann hafði frumkvæði við uppbyggingu staðarins samhliða erilssömu yfirlæknisstarfi.

Nú þegar Helgi Ingvarsson er allur, finn ég mig knúinn til að setja fram þökk mína til hans fyrir yfir fjörtíu ára samstarf við Heilsuhælið á Vífilsstöðum, samstarf sem aldrei bar skugga á, en fyrstu árin, sem ég starfaði á Vífilsstöðum, vorum við sambýlismenn í búshusinu svonefnda, þar fæddust börnin og uxu úr grasi sem einn stór systkinahópur, svo mikil og náin voru kynni fjölskyldna okkar.

Slík vináttutengsl eru ómetanleg og fyrir þau vil ég þakka.

Eiginkonu og börnum Helga flyt ég samúðarkveðju mína og fjölskyldu minnar, þeirra er missirinn stærstur og sárastur.

Björn Konráðsson.

†

Eiginmaður minn og faðir okkar

Gunnar Jónatansson

Laugateig 17
fyrrv. formaður og ráðunautur Búnaðarsambands Snæf. og Hnappadalssýslu lést í Landsspítalanum að morgni 19. apríl.

Hildur Vigfúsdóttir, Anna Gunnarsdóttir,
Óskar H. Gunnarsson, Vigfús Gunnarsson.

Eiginmaður minn,

Helgi Ingvarsson,

fyrrum yfirlæknir á Vífilsstöðum,

verður jarðsunginn frá Dómkirkjunni þriðjud. 22. apríl kl. 13.30.
Þeim sem vildu minnast hans er bent á líknarstofnanir.
Fyrir hönd barna okkar og annarra vandamanna

Guðrún Lárusdóttir.

Eiginkona mín, systir, móðir og tengdamóðir

Ingibjörg Helgadóttir,

Bauganesi 17, Reykjavík

verður jarðsungin frá Fossvogskirkju miðvikudaginn 23. apríl kl. 10.30.

Einar Þorsteinsson,
Oddný Helgadóttir,
Markús Á. Einarsson, Hanna S. Hálfdánardóttir,
Elín Einarsdóttir, Þorsteinn Hjaltason,
Sigríður H. Einarsdóttir, Aðalsteinn Pétursson,
Helga Þ. Einarsdóttir, Friðrik Þorsteinsson.

Hjartans þakkir sendum við þeim er sýndu okkur samúð og vinarhug vegna fráfalls

Höllu Jónsdóttur

frá Kollslæk.

Aðstandendur.

Alúðar þakkir sendum við starfsfólki Sjúkrahúss Húsavíkur fyrir alla umönnun í veikindum sonar okkar og bróður

Friðfinns Sigurðssonar,

Rauðskriðu.
Ennfremur öllum þeim fjölmörgu sem sendu okkur blóm og samúðarkveðjur til minningar um hinn látna.
Guð blessi ykkur öll.

Hulda Kristjánsdóttir, Sigurður Friðfinnsson
og systkini hins látna.